

Wandeling door het historisch poldergebied

op zondagmiddag 18 mei door het Zaanse Rietveld.

Onder leiding van onze gidsen Ans en Miep hadden we een gezellige en leerzame wandeling.

Handig om bij je te hebben; voor het herkennen van vogels een verrekijker en de Merlin app en voor de wilde planten de Obsidentify app.

Vanaf camping Polderflora ging het, via het Rietveldsepad (aangelegd in 1520 langs de Rietveldsevaart) langs het Bedelaarsbos, de Spijkerboorsekade (beiden aangelegd in 1000) en de Compiersekade weer terug langs het Rietveldsepad. Een uurtje wandelen als je snel door loopt.

Bedelaarsbos en Spijkerboorsekade zijn al zo'n 1500 jaar oud. In de eeuwen daarvoor bestond ons Groene Hart uit drassig land waar oerbos, bestaande uit Vlier, Es, Els en Wilg opgroeide of had gegroeid. Door vernatting van de bodem ten gevolge van klimaat en overstromingen verdween het oerbos daar waar het verder van de rivier af lag en het verveende. Deze gebieden klonken sneller in dan de hoger gelegen stroomruggen van de rivieren en riviertjes zoals we hier hebben de Rijn, de Gouwe, de Meije, de Amstel, de Vlist en de Drecht. Hierdoor vernatte het land verder.

De bevolking nam in die periode echter toe en daarmee de behoefte aan land.

Landheren, m.n. de graven van Holland en de bisschop van Utrecht, stelden lijfeigenen in staat het land te bewerken en gaven het in stukken van 1250 x 130 meter aan hen uit onder “copes”, contracten die wonen in ruil voor onderhoud regelden. Sloten werden gegraven loodrecht op de rivierenloop, verbonden met weteringen, die weer op de rivieren loosden. Zo ontstonden lintdorpen en je kunt het ontginningspatroon nog herkennen tijdens deze wandeling, als je aan het eind van het Bedelaarsbos rechtsaf de Spijkerboorsekade op gaat: lange rechte percelen grasland, gescheiden door sloten, lopend in de richting van de Rijn. Rechts van deze kade loopt de Slingewetering die uitkomt in de Toegangswetering. Ans is deskundig op dit gebied en kan over de ontstaansgeschiedenis van dit gebied nog veel meer vertellen.

De vegetatie bestaat qua bomen meest uit bovengenoemde soorten waarin je soms het Hop kunt zien zitten, als klimplant. Essen hebben een gladde stam; de groenachtige vlekken daarop wijzen op het bestaan uit korstmossen in een symbiose met zwammen als het purperschaaltje en gelige op het groot dooiermos met het purperschaaltje. Over korstmossen, hun voorkomen en hun functie in de voedselketen bestaan aparte excursies bij IVN.

Essenhout is taai en buigzaam, diende voor het maken van stelen, handgrepen en gebogen delen en vulde dus voor een deel de geriefbosjes die je nog her en der in het land ziet, meestal dicht bij de boerderijen. Verder van de bewoning af komt nog een enkele “koebocht” voor, een bosje wat ooit beschutting bood aan de arbeiders die ver van de boerderij de koeien molken waarna de melk via een schuit afgevoerd werd. Een voorbeeld daarvan staat langs het laatste deel van de Spijkerboorsekade. Helaas komt in de Es veelvuldig (80%!) Essentakziekte voor, veroorzaakt door een bacterie, die de stevigheid van de boom aantast.

Wilgenhout daarentegen is zachter en werd als brandhout gebruikt en voor het maken van klompen en gevlochten zaken als manden en bezems. Elzenhout was aantrekkelijk omdat het lang goed blijft onder de waterlijn.

Grasland is er te over. Percelen met het egaal groene “grasfalt” bestaande uit voedszaam Engels Raaigras wisselen af met percelen waarover een rosse gloed ligt van de pluimen en de aren en die dus een wat grotere soorten rijkdom kennen. Er wordt gemaaid tot 1,5 meter van de slootkant, maar voor het behoud van soorten als Scholekster en Grutto is 4 meter veel beter.

Als planten zien we in grote getale de Gele Lis; het streepjespatroon op de bloembladeren vormt het zogenaamde “honingmerk” van de bloem waardoor deze voor de Honingbij herkenbaar is. Verder vielen nog onder andere Heggewikke en Vogelwikke te zien.

Een handige app hiervoor is Obsidentify.

Naast de gedomesticeerde Honingbij kun je nog hommels tegenkomen, de wilde bij en de zweefvlieg. Onderscheid tussen een bij en de zweefvlieg is dat de eerste verticaal staande ogen hebben en korte voelsprieten. Verder is er met name door Miep over bijen, over hun wijze van overwinteren bovengronds in buisvormige

structuren of in larven of in zanderige grond op het zuiden nog veel meer te vertellen.

Qua vogels vielen langs de Spijkerboorsekade de Rietzanger, de spotvogel, de tuinfluiter, de winterkoning en de vink te horen. De boerderij Rietveldsepad 13 herbergt een kolonie huiszwaluwen. Een handige behulpzame app om snel in de vogels en hun geluiden thuis te raken is de Merlin app. Deze is gratis vanaf de PlayStore of de AppStore naar je telefoon te halen. En nog een weetje over hoe je aan de kleur van de jongen het soort moederlijke Knobbelzwaan herkent. Van dit dier bestaan er de poolse met roze poten en de engelse met grijze poten. Kruisingen komen voor; de poolse moeder geeft witte jongen, de engelse grijze.

Herman Rakers

23 mei 2025